

Ondernemend onderwijs onderzocht

Vernieuwing moet beginnen in het onderwijs waar jonge mensen vaardigheden en attitudes ontwikkelen. Jonge mensen vormen de toekomst van onze maatschappij en zij zijn het meest veranderingsgezind. Via onderwijs kan de ondernemende cultuur worden ontwikkeld die nodig is voor meer snelgroeiende ondernemers, meer innovatie en dus een sneller groeiende economie. Meer aandacht voor ondernemerschap in het onderwijs dus.

Onderzoek laat zien dat meer aandacht voor ondernemerschap het meeste effect sorteert in het *hoger* onderwijs. (Hoger) onderwijs draagt in grote mate bij aan de succeschansen van ondernemers, zelfs als er geen of nauwelijks aandacht aan ondernemerschap wordt besteed. Kennelijk is ondernemerschap te leren door het aanleren van algemene vaardigheden die in het hoger onderwijs worden gedoceerd. Hoe dat gebeurt, is nog onbekend en toekomstig onderzoek zal dat moeten uitwijzen.

Bovendien wordt de status van een beroepsgroep en ook die van ondernemers met name bepaald door het inkomen of succes van die groep en door het opleidingsniveau. Een status maakt een beroep aantrekkelijk. Dus hoe meer hoger opgeleiden voor het ondernemerschap kiezen, des te hoger wordt het gemiddelde opleidingsniveau én inkomen van ondernemers en des te groter de aantrekkingskracht.

Het lijkt dus goed om ondernemerschaps-onderwijs in het hoger onderwijs te ontwikkelen, waar ondernemerschap of het werken in ondernemende MKB-bedrijven niet erg populair is. Ondernemerschaps-onderwijs kan ervoor zorgen dat studenten meer ondernemende keuzes maken en tegelijkertijd nuttige specifieke vaardigheden aanleren.

Het meest uitgebreide ondernemerschaps-programma in het onderwijs in Nederland is het programma van Jong Ondernemen (JO) dat onderdeel is van een internationale organisatie. Het programma wordt wereldwijd aangeboden. Teams van ongeveer tien studenten zetten gedurende een studiejaar onder begeleiding van een docent en coach een studentenbedrijf op dat een product of dienst ontwikkelt en verkoopt. Studenten doen zo ervaring op met het runnen van een echt bedrijf (in een juridisch beschermde omgeving). Vorig jaar heeft JO bijna 400 studentenbedrijven opgericht in het HBO. De bedoeling van het programma is dat studenten ondernemende vaardigheden aanleren, dat ze zien dat ondernemerschap een serieuze carrière-optie is, maar ook dat ze ontdekken of ondernemerschap een passend alternatief is.

Het programma was nog nooit serieus geëvalueerd, niet in Nederland, noch elders. Onlangs hebben we in Nederland een eerste effect-studie gedaan. Op een HBO waar 200 studenten (verplicht) hebben deelgenomen aan het programma en 200 vergelijkbare studenten (verplicht) niet hebben deelgenomen. Beide groepen hebben aan het begin en aan het eind van het jaar een test gedaan die hun ondernemerschapsvaardigheden (creativiteit, marktgerichtheid etcet.) meet en een enquête ingevuld die de houding ten aanzien van ondernemerschap meet. Wat bleek? Het programma op deze school had niet het beoogde effect: studenten die hebben deelgenomen hebben in dat jaar hun

ondernemende vaardigheden niet beter ontwikkeld dan andere studenten en ook hun houding bleek niet veranderd te zijn. Jammer!

Uiteraard kunnen we dit sympathieke programma niet op basis van deze evaluatie op slechts een school diskwalificeren. We gaan samen met Jong Ondernemen en het Ministerie van Economische Zaken meer onderzoek doen naar de omstandigheden waaronder dit programma wel en niet werkt. Een ding is duidelijk: we moeten nog veel onderzoek doen naar de manier waarop ondernemerschaps-onderwijs effectief is. Zeker nu er met behulp van subsidie van EZ zes Centers for Entrepreneurship in het hoger onderwijs worden opgericht. Alleen effectief onderwijs is de investering waard.

Mirjam van Praag is hoogleraar ondernemerschap en organisatie en directeur van het Amsterdam Center for Entrepreneurship (Universiteit van Amsterdam).